



# **ALS HET WARE TOEVALLIG EEN VROUW, ELISABETH**

(Quasi per caso una donna: Elisabetta)

Een theaterkomedie in twee bedrijven

**door**

**DARIO FO & FRANCA RAME**

Vertaling: Filip Vanluchene

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V.  
Korte St. Annastraat 19 – 2000 Antwerpen  
Tel: 03 366 44 00  
E-mail: [bestellen@toneelfonds.be](mailto:bestellen@toneelfonds.be)  
Website: [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be)

## VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **ALS HET WARE TOEVALLIG EEN VROUW, ELISABETH** gaan opvoeren, dienen in alle programma-boekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur & vertaler: **DARIO FO & FRANCA RAME**; vert. Filip Vanluchene vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

**Wettelijk depot D/2002/0220/060**  
**ISBN 9789038508054**

**Copyright: © 2002 Toneelfonds J. Janssens bv**

**Internet: [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be)**  
**E-mail: [bestellen@toneelfonds.be](mailto:bestellen@toneelfonds.be)**

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Tekst- en datamining voor gebruik en training van kunstmatige intelligentie is uitdrukkelijk niet toegestaan. All rights reserved, including those for tekst- and datamining for AI training and simular technologies

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij **TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen**

Telefoon 03 366 44 00

Website: [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be)

Email: [rechten@toneelfonds.be](mailto:rechten@toneelfonds.be)

IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

**Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

### **Aanvraag vergunning tot opvoering:**

Aankoop van minimaal 6 tekstboekjes bij de uitgever.

Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be).

Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.

U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

### **Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):**

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be) of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens

2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

**Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be).**

**Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.**

**Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – [info@ibva.nl](mailto:info@ibva.nl). Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

## ***PERSONAGES***

(2 dames – 4 heren - Figuratie)

**ELISABETH**

**MARTA**

**DAMEJEANNE**

**EGERTON**

**THOMAS**

**SLUIPMOORDENAAR**

**WACHTERS**

## ***DECOR***

Kamer van Elisabeth. Een Italiaans alkoof, d.w.z. een bed als een grote kast waarvan de deuren bestaan uit houten panelen waarin fijne versieringen als kantwerk zijn gezaagd. Verder een groot houten strijdros waarover een dierenvel hangt en een mannequin om kleren op te hangen.

## **EERSTE BEDRIJF**

*(Elisabeth komt de nog in duisternis gehulde kamer binnen, zij heeft een handvol papieren bij. In het schaars opkomende licht wordt het decor langzaam zichtbaar.)*

**ELISABETH:** Waar zitten jullie toch allemaal? Marta, we zijn al begonnen! En wat staat dat hier te doen? Marta? Waarom is alles nog dicht? *(Ze schuift een gordijn open. Een straaltje zwak licht valt over de mannequin waarop een ceremoniekleed gehangen is. Zij slaakt een luide gil.)* Aargh! Vermaledijde Stuart! Ga weg: jij maakt mij niet bang! *(Eén van de gordijnen beweegt. Elisabeth haalt een dolk tevoorschijn en stormt op het gordijn af.)* En jij ook niet! Ik heb je gezien... kreng! Hier, mijn dolk tussen je ribben.

**MARTA:** Help, niet doen Elisabeth!

**ELISABETH:** Wie ben je? Kom tevoorschijn of ik snij je aan stukken.

**MARTA:** *(Komt van achter het gordijn tevoorschijn)* Ik ben het, Marta. Maar wat heb je toch?

**ELISABETH:** Marta! En wat zit jij daar te doen, mij bespioneren?

**MARTA:** Maar wat bezielt er jou toch? Ik hoorde je roepen. Wat is er dan?  
*(Marta schuift een gordijn open, er valt nu een volle laag licht op de mannequin. Elisabeth slaakt weer een kreet en slingert haar papieren naar de mannequin toe.)*

**ELISABETH:** Daar... daar... Mary Stuart... zonder hoofd!

**MARTA:** Maar nee liefje, het is alleen maar haar kleed. Kalmeer nu toch.

**ELISABETH:** Wie heeft dat hier binnen gebracht en dat op die mannequin zonder kop gehangen?

**MARTA:** Jij hebt orders gegeven om het uit de kasten te halen. Je wou het aan iemand geven, als geschenk.

**ELISABETH:** Ik heb je gevraagd om het uit haar kasten te halen, jawel, maar alleen om het te laten verluchten en daarmee uit.

**MARTA:** Maar dan is het gewoon een misverstand.

**ELISABETH:** Een misverstand? De pot op! Iemand heeft het opzettelijk op die mannequin zonder kop gehangen om mij de stuipen op het lijf te jagen! In wiens apenkop is dat mooie idee opgekomen? Ik wil hem

hier, onmiddellijk!

**MARTA:** Ik zal dat onmiddellijk regelen. Ik laat al het personeel bijeen roepen, een onderzoek met alles erop en eraan. Op die manier zal iedereen duidelijk weten dat de koningin nog altijd geobsedeerd is door de geest van Mary Stuart van Schotland.

**ELISABETH:** Ik ben helemaal niet geobsedeerd. Ze kan me vierkant gestolen worden, die hoer van een Stuart.

**MARTA:** Wel, bewijs dat dan maar eens. Kalmeer en ga terug naar bed.  
*(Ze wil de deuren van de alkoof openen.)*

**ELISABETH:** Nee, ik ga niet terug naar bed. Laat die deuren dicht.

**MARTA:** *(stil)* Waarom? Heb je weer een gast misschien? Heb je van je leven, en met al dat kabaal dat je hier gemaakt hebt is die niet eens wakker geworden.

**ELISABETH:** Nee, hij is niet wakker geworden om de eenvoudige reden dat ik vannacht niemand mee naar bed heb genomen.

**MARTA:** Dan mag ik ze toch opendoen?

**ELISABETH:** Nee, ik heb niemand mee naar bed genomen deze nacht, maar die van drie nachten gelden ligt er misschien nog in.

**MARTA:** *(raapt papieren op)* Goed, ik heb het al begrepen, je bent onhandelbaar vandaag. Maar, wat is er toch aan de hand? Kijk, met al die herrie heb je al je papieren zomaar op de grond gegooid.

**ELISABETH:** Geef hier!

**MARTA:** Wat is dat allemaal?

**ELISABETH:** Dat zou jij mij beter vertellen. Wie is die bandiet? Schrijft hij die smeerlapperij allemaal zelf, of is hij maar een stroman?

**MARTA:** Elisabeth, wil je nu eindelijk eens kalmeren? Over wie heb je het toch?

**ELISABETH:** Shakespeare, wie is die Shakespeare?

**MARTA:** Shakespeare? Die weer! Wat heeft hij nu weer misdaan?

**ELISABETH:** Ik heb je een maand geleden al gevraagd mij volledig op de hoogte te brengen. Elke regel die hij geschreven heeft wil ik lezen. Ik wil weten wie zijn teksten afdruckt.

**MARTA:** *(Zij wijst op de papieren die zij bijeen gescharreld heeft.)* En jij, met al die enorme problemen die jou boven het hoofd hangen, jij ligt daar maar te pietepuiteren over een paar melodrama's van het zevende knoopsgat! Neem me niet kwalijk! Als dat geen obsessie is dan weet ik het niet meer.

**ELISABETH:** Natuurlijk! Elisabeth heeft waanvoorstellingen, Elisabeth is geschift! Maar kijk dan toch zelf, die Hendrik de Vierde en Richard de Tweede dat zijn toch duidelijk toespelingen op mijn leven, op mijn manier van regeren, op mijn politiek.

**MARTA:** Maar hij heeft dat toch niet uit zijn duim gezogen. Het zijn geschiedkundige feiten.

**ELISABETH:** Geschiedkundige feiten als dekmantel voor verdachtmakingen aan mijn adres en die smerige bastaard brengt dat allemaal op het theater, natuurlijk als een allegorie die maar al te duidelijk is.

**MARTA:** Jij bent de koningin van de verbeelding!

**ELISABETH:** O ja? Verbeelding? En dit hier, die Hamlet, is hij niet precies een portret van mij? Gespogen!

**MARTA:** Hamlet, jouw portret?

**ELISABETH:** Oh, je moet me niet zo dom staan bekijken, "Hamlet jouw portret?", Heb je de tekst wel gelezen?

**MARTA:** Neen, ik weet niet eens waarover het gaat.

**ELISABETH:** Wel, lees het dan. Maar heel aandachtig. Uitspraken, verwensingen en vloeken van mij, hier uitgesproken in deze kamer. Wie is zijn informant? Wie is de spion binnen deze muren, Marta?

**MARTA:** Luister, als je mij bedoelt, zeg het dan meteen en ik pak mijn biezen, op staande voet.

**ELISABETH:** Jij, het is al goed. Jij hebt natuurlijk veel te weinig fantasie om op die manier te flikfloien.

**MARTA:** Dank ja wel. Je zou in ieder geval kunnen beginnen minder te roepen, want ze horen je tot op de gang, de wachters, de secretarissen die voorbijkomen, de hielenlikkers... en de lustige knapen die regelmatig van tussen je lakens tevoorschijn komen.

**ELISABETH:** Is het nu gedaan, doe jij ook al mee met die kwaai tongen?

**MARTA:** Wat voor kwaai tongen? Jij vergeet dat ik elke dag je bed kom opmaken.

**ELISABETH:** Ja, dat is waar.

**MARTA:** In ieder geval, als je er wil achterkomen wat er met die theaterstukken aan de hand is, waarom vraag je het dan niet aan het hoofd van de politie?

**ELISABETH:** Wie, Egerton? Waar is hij?

**MARTA:** Hij wacht op de gang. Hij staat daar al de hele morgen. Zal ik

hem binnenroepen?

**ELISABETH:** Hem naar binnen roepen? Om hem te laten zien hoe monsterachtig ik er uit zie als ik pas uit bed kom! Nooit! Als die spion ook maar een halve blik op mij kan slaan dan weet heel Londen morgen hoe afschuwelijk ik ben in naturel.

**MARTA:** Mij goed, ik zal zeggen dat hij wacht tot de restauratie voltooid is. Hij kan dan misschien vanavond eens terugkomen.

**ELISABETH:** Laat hem binnenkomen. Maar geef mij iets om mij te verstoppen. Nee, ga maar, ik vind zelf wel iets, ik schuif dat paard wat naar voren. *(Ze schuift het houten paard tot in het midden van de kamer en verschuilt er zich achter.)*

**MARTA:** Komt u binnen Egerton, hare majesteit verwacht u.

**EGERTON:** Dank u wel. Goede morgen hoogheid...

**ELISABETH:** Goede morgen Egerton!

**EGERTON:** Waar bent u?

**ELISABETH:** Ik ben hier... achter het paard. Ik waarschuw je, Egerton, als je ook maar een enkele stap vooruit doet, als je ook maar de punt van je neus van achter de hals van dat beest durft steken om te loeren dan schiet ik een kogel midden in die spionnenkop van je. Wel, wat heb je me te vertellen?

**EGERTON:** Majesteit, ik ben als de dood, ik weet dat u ontevreden bent over mij...

**ELISABETH:** Ontevreden is zacht uitgedrukt, Egerton. Ik ben razend. Ten eerste omdat je mij nog niets vertelde over dat ongedierte dat op mij geschoten heeft van op de oever toen ik een boottocht maakte. Ik weet niet of het een Ier was, of een Schot, een pausgezinde of een nationalist of zomaar een jager die mij aanzag voor een wilde eend. Ten tweede, omdat ik mij nog altijd afvraag wat voor criteria jij aan de dag legt om de theaterteksten te beoordelen die je ter goedkeuring worden voorgelegd. En jij bent zogenaamd het hoofd van de Intelligence Service? Imbecile Service zouden ze het beter noemen!

**EGERTON:** Mevrouw, ik ben bereid elke belediging te accepteren. Maar staat u mij toe u ervan te verzekeren dat de sluipmoordenaar in kwestie gegrepen is en hij heeft bekend.

**ELISABETH:** Uit vrije wil?

**EGERTON:** Ja hoor, dank zij een brandende toorts onder zijn voetzolen!

**ELISABETH:** Wat? Nog altijd die schandelijke, misdadige praktijken!

**EGERTON:** Maar, mevrouw, die zijn zo oud als de wereld. Iedere politie die bekentenissen wil afdwingen is genoodzaakt om...

**ELISABETH:** Genoodzaakt, de pot op. Heb je het nog altijd niet begrepen? Het tijdperk van de barbaren is voorbij, de tijd van mijn vader, Hendrik de Achtste, die de ondervragingen bijwoonde alsof het eerste klasse spektakels waren, nee, dat is afgelopen. We leven nu in een humane samenleving, een vrije staat waarin ik de plicht heb mij te verontwaardigen en jou voor de rechtbank te slepen wanneer ik dat soort praktijken aan de weet kom. Het is jouw plicht om ongestoord te blijven folteren, maar kom het mij in godsnaam niet meer vertellen.

**EGERTON:** U heeft gelijk, neemt u mij niet kwalijk. Het staat in ieder geval vast dat de betrokkene geen bindingen heeft met Graaf Robert van Essex.

**ELISABETH:** Robert, Robert! Dat zeg je alleen om mij plezier te doen! Is het niet Egerton? Jij weet dat ik smoorverliefd ben op hem.

**EGERTON:** Neen, mevrouw, het is de waarheid. Het gaat om een fanatiekeling, een geïsoleerde gek.

**ELISABETH:** Hoezo geïsoleerd... ze waren toch me zijn twee?

**EGERTON:** Jaja... twee geïsoleerde gekken.

**ELISABETH:** Mooi... straks blijkt dat ze met zijn drieën waren... met zijn vieren... de nationale vereniging van geïsoleerde gekken. Wat ben je toch zielig en eentonig. Telkens als de opdrachtgevers dreigen bekend te geraken, telkens als er namen dreigen op tafel te komen, zijn jullie daar weer met dat refreintje over de geïsoleerde gekken.

**EGERTON:** U heeft gelijk mevrouw... het is eentonig maar ik verzeker u dat de Graaf van Essex volstrekt niets met deze zaak te maken heeft.

**ELISABETH:** Met deze zaak. Maar met een heleboel andere zaken wel, of niet soms? Egerton, ik wil het horen!

**EGERTON:** Ik vrees dat hij zich laat meesleuren in een krankzinnige onderneming.

**ELISABETH:** Ach zo? En jij, Egerton en al mijn raadgevers van de kroonraad zitten natuurlijk al te jubelen als gekken.

**EGERTON:** Mevrouw, mijn hand op mijn hart... het komt er gewoonweg op neer dat de Graaf van Essex zich laat gebruiken door een groep onverantwoordelijken. Zij proberen hem ertoe aan te zetten een echte volksofstand te organiseren die dan gesteund moet worden door een invasie van buitenuit.

**ELISABETH:** Een invasie van buitenuit en van wie dan wel?

**EGERTON:** Er worden pogingen ondernomen om uw neef erin te betrekken, de koning van Schotland.

**ELISABETH:** James?

**EGERTON:** Hij zou met zijn troepen steun moeten verlenen zodra de opstand hier losbreekt.

**ELISABETH:** Nee, zo idioot kunnen ze niet zijn... de worsten, die klootzakken, die strontzakken...

**MARTA:** Elisabeth in godsnaam... je blijft toch nog altijd een dame... koningin of geen koningin!

**ELISABETH:** En paus? Paus van mijn eigen kerk, voor iedere vloek reken ik mijzelf tweehonderd dagen vagevuur aan. Buiten! Leugens! Provocaties! Leugens! Ik wil bewijzen zien, bewijzen!

**EGERTON:** Hier zijn de bewijzen, mevrouw... *(Hij haalt een aantal documenten tevoorschijn.)* Het zijn eigenhandig geschreven brieven door de Graaf van Essex.

**ELISABETH:** Laat zien!

*(Egerton overhandigt de documenten onder de buik van het houten paard door. Elisabeth leest de brieven luidop.)*

“Kom onmiddellijk tussenbeide! De situatie is op dit ogenblik bijzonder gunstig. Het hele land is de wanhoop nabij en gelooft vast dat de koningin totaal in de macht is van haar bedrieglijke raadsheren die met hun misdadig beleid Engeland naar de afgrond leiden.” Volstrekt onzin. Kijk Marta, wat een lompe vervalsing van het handschrift van Robert van Essex.

**EGERTON:** Dat is niet mogelijk mevrouw! De koerier werkt voor ons, hij heeft ons verzekerd dat...

**ELISABETH:** Vervalsing heb ik gezegd. Of trek jij mijn woorden soms in twijfel, Egerton? Hecht je meer geloof aan een mannetje dat zich door jullie laat betalen, maar eigenlijk een infiltrant is van James van Schotland?

**EGERTON:** God allemachtig... alles is mogelijk natuurlijk... we kunnen in ieder geval een onderzoek instellen.

**ELISABETH:** Goed zo. Laat hem ondervagen, ja, ja. Laat hem arresteren, die trouwe medewerker en pas de wet toe van het bevrijdend berouw.

**EGERTON:** De wet van het bevrijdend berouw?

**ELISABETH:** Ja, dat is een uitvinding van mijn broer Edward. Eerst moet de beklagde goed aan het schrikken gebracht worden, laat hem

bijvoorbeeld de foltertoestellen zien, en dan ineens beloof je hem de vrijheid en nog een hoop geld daar bovenop op voorwaarde dat hij bekent, onmiddellijk. Je zal zien, onmiddellijk begint hij zoveel namen op te geven, zodanig veel dat je hem moet doen ophouden want anders worden de gevangenissen te klein.

**EGERTON:** Zoals u wilt, Majesteit, ik zal u op de hoogte houden van de resultaten.

**ELISABETH:** Ja, houd mij op de hoogte, houd mij op de hoogte.

**EGERTON:** Majesteit, uw devote dienaar! *(Hij gaat weg maar vergeet een stapeltje documenten.)*

*(Marta duwt het paard weer op zijn oorspronkelijke plaats.)*

**ELISABETH:** Ik ben ook een en al devotie.

**MARTA:** Neem mij niet kwalijk Elisabeth... ik heb die brief vanuit de verte gezien... maar ik vind dat je nogal vlug geoordeeld hebt. Twijfel je dan niet aan die brieven?

**ELISABETH:** Neen, ik twijfel niet, ik ben absoluut zeker. Deze brief werd geschreven door Robert van Essex in hoogst eigen persoon!

**MARTA:** Wat? Maar...

**ELISABETH:** Stil! Wat moet ik doen? Hem ter dood veroordelen? Ik, hem laten onthoofden, ik? Nee, Marta, ik kan het niet, ik kan het niet. Ik hou van dat stuk ongeluk en hij weet het... de koningin is stapelverliefd op hem, en hij profiteert ervan. Misschien is het mijn schuld dat Robert zich op sleeptouw laat nemen door een stel schurken...

**MARTA:** Oh ja! Neem die maar in bescherming. Hij kan er niets aan doen, die koorknaap. Maar pas op dat hij niet te veel troeven in handen krijgt. Als hij aan slag komt dan zullen we nog eens zien.

**ELISABETH:** Onnozele gans, je begrijpt er niks van! Ik was zelf de grootste troef in handen van de Graaf van Essex. De sukkel had me zo gemakkelijk kunnen uitspelen. Hij heeft me achter de hand gehouden tot het te laat was. Bovendien organiseert hij een staatsgreep tegen mij en laat zich daarbij omringen door een stel idioten, nog idioter dan hijzelf, rond hem zit het vol infiltranten, spionnen die werken voor rekening van Egerton en mijn raadsheren Cecil en Bacon. En dat arme klootjongetje heeft niets in de gaten. Wat wil hij toch bereiken, die doorgedraaide mameluker? En dan te bedenken dat hij vannacht nog een aanslag gepleegd heeft!

**MARTA:** Wie? Essex en zijn mannen?

**ELISABETH:** Ja, met een vijftigtal hebben zij mijn arsenaal in het oude

consulaat overvallen. Let wel, Egerton was op de hoogte, hij wist alles maar aan mij heeft hij niets gezegd, geen woord. Maar gelukkig heb ik nog mijn eigen geheime politiekorps, dat mij over alles informeert. In het korps van Egerton wemelt het van infiltranten die voor mij werken: het stelsel van de scheiding der machten. Ze hebben wel een hele vracht wapens buitgemaakt; geweren en donderbussen, dat vergeef ik hem nooit. Maar ze hebben het op een bijzonder intelligente manier aan boord gelegd.

**MARTA:** Fantastisch!

**ELISABETH:** Kijk een aan, fantastisch, fantastisch! Eerst was er niets aan hem dat deugde en nu kies je partij voor die koorknaap.

**MARTA:** Moment! Ik bedoel die aanslag getuigt van durf en intelligentie.

**ELISABETH:** Intelligentie van wie? De intelligentie van Essex zeker! Geloof maar niet dat hij op het idee gekomen is. Zijn kop is zo leeg dat ieder idee dat erin opkomt onmiddellijk sterft van eenzaamheid. Je vergeet de spionnen van Egerton, die zijn intelligent. Die aanslag op het arsenaal hebben zij georganiseerd, hier binnen de muren van dit paleis, om definitief met Robert van Essex af te rekenen.

**MARTA:** Ja natuurlijk, Egerton was ongetwijfeld op de hoogte van Essex's plannen om dat arsenaal te overvallen.

**ELISABETH:** Alles wist hij, van A tot Z! Maar hij heeft ze rustig laten begaan. Ze willen natuurlijk vooral mij treffen. Cecil en Bacon, de hele kroonraad heeft het op mij gemunt. Ze vergeven het mij nooit dat ik die Robert heb overladen met gunsten, voorrechten militaire onderscheidingen. Als ik bedenk wat voor beledigingen die smerige dwerg mij naar het hoofd geslingerd heeft: "Een of andere dag krijg je een breidel in je bek van je mooie Robert! Net als een bronstige merrie!"

**MARTA:** Wat? Maar over welke dwerg heb je het?

**ELISABETH:** Cecil, mijn geliefde raadsman, en toen heb ik hem in het gezicht gespuwd... splasch... vlak in zijn oog, een voltreffer. Ik heb drie maanden geoefend om kaarsen uit te spuwen vanop drie meter afstand. Daarna heb ik ze allemaal buitengeschopt, vloekend als een ketter.

**MARTA:** En dat willen ze jou nu betaald zetten natuurlijk.

**ELISABETH:** Op een zilveren schotel zullen ze mij zijn hoofd brengen, net als Johannes de Doper. Oh, Robert, lieve schat! Kon ik maar eens met je spreken, met die domme worm!

**MARTA:** Ik heb hem gesproken.

**ELISABETH:** Jij, wanneer?

**MARTA:** Drie dagen geleden. Maar pas op, ik heb het alleen voor jou gedaan. Ik heb je de hele nacht horen huilen, je riep op hem.

**ELISABETH:** Hoe ben jij bij hem binnen geraakt?

**MARTA:** Ik heb hem iets wijs gemaakt.

**ELISABETH:** Wat heb jij hem wijs gemaakt?

**MARTA:** Maar je zult niet kwaad worden, beloofd?

**ELISABETH:** Beloofd, erewoord van een koningin.

**MARTA:** Ik heb hem gezegd dat jij mij gestuurd had.

**ELISABETH:** *(Zij schopt Marta het dienstblad uit de handen.)* Stuk ongeluk, smerige trut!

**MARTA:** Je had beloofd, erewoord van koningin!

**ELISABETH:** Kan me niks schelen, ik wring je nek om!

**MARTA:** Kalm, Elisabeth, hij heeft mij niet geloofd!

**ELISABETH:** Waarom gil je zo liefje, Marta zeg dan toch gewoon: "Hij heeft mij niet geloofd." Mijn theeservies is naar de vaantjes, ben je niet beschaamd! Dus hij geloofde je niet.

**MARTA:** Neen, hij begon weer te prullen als een klein jongetje, hij zei dat je hem in het openbaar vernederd hebt. Ik zou wel eens willen weten wat jij hem naar het hoofd geslingerd hebt.

**ELISABETH:** Zoiets in de zin van: "Platgeklopte pooier!"

**MARTA:** Pooier! Maar ben jij gek geworden?

**ELISABETH:** Ja, misschien wel, maar hij was begonnen, met zo'n half debiele blik in zijn ogen, met zo'n smerig loddersmoeltje was hij bezig van: "Oud karkas, kromme spinnenkop, droge vijg..." zeg nu zelf!

**MARTA:** Ja, dat is niet lief.

**ELISABETH:** Ja, lief is anders, maar ik heb wraak genomen, ik had hem een hoofdkussentje gegeven voor zijn verjaardag en dat heb ik teruggenomen.

**MARTA:** Daar heb je goed aan gedaan.

**ELISABETH:** Met een goede beet in zijn oorlelletje, tsjak, er af...

**MARTA:** Dat is een beetje overdreven.

**ELISABETH:** Maar dat heb ik hem daarna teruggegeven. Dat lelletje natuurlijk. Wat moest ik in godsnaam met dat stukje vlees beginnen, zoiets vies, bah.

**MARTA:** Ik wou hem alleen maar verwittigen dat er spionnen en provocateurs bij zijn vertrouwelingen zaten, maar zeg, jij luistert niet eens naar mij.

**ELISABETH:** Toch wel, toch wel...

**MARTA:** Maar wat ben jij aan het lezen?

**ELISABETH:** De papieren van Egerton. Hij heeft ze hier vergeten, de Intelligence Service. Of misschien heeft hij ze hier wel met opzet vergeten. Het zijn brieven van enkele ambassadeurs aan het adres van hun opdrachtgevers.

**MARTA:** Nee maar, heeft dat stuk spion van een Egerton dan de enveloppen opgedaan?

**ELISABETH:** Je houdt het niet voor mogelijk, hij en zijn Intelligence Service. Er zit oplosmiddel in zijn speeksel, hij likt over zo'n envelop en hop, de lijm lost op, hij kopieert de brief en stuurt het origineel weer op. Geef hem in godsnaam nooit een kus op zijn mond! Kijk eens aan, ze hebben het allemaal over mij. Je moet eens luisteren hoe de ambassadeur van Venetië mij ophemelt, *(ze leest)* "De koningin van Engeland debiteert voortdurend citaten in het Grieks en het Latijn maar het liefst van al lacht zij om al wat grof een smerig is. De werkelijk obscene grappen die zij vertelt zouden ongetwijfeld een bordeelhoudster doen blozen. Zij vloekt als een kameeldrijver en van een Italiaanse clown leerde zij de kunst om allerhande vieze geluiden op de vettigste manier na te bootsen en dat dan meestal in het gezicht van de Lords die bij de kroonraad in ongenade gevallen zijn. Ik heb haar een van hen recht in het gezicht zien spuwen." *(Zij lacht)* Haha, die was er dus ook bij!

**MARTA:** Je wordt stilaan internationaal beroemd.

**ELISABETH:** *(leest verder)* "Zij danst als een krankzinnige, ze hotst en strompelt rond en transpireert daarbij zo buitenmatig dat zij iedereen in haar omgeving natspat als een langharige hond die net uit het water komt."

**MARTA:** Ja, dat is waar, als je opgewonden bent is het erger dan een regenbui.

**ELISABETH:** Ho maar! De ambassadeur van Portugal vindt mij pas echt sympathiek. Kijk hoe hij mij beschrijft: *(ze leest voor)* "Een houten pop, een bloedloze kapstok vol fatterige versierseltjes, een weggewaaide vogelschrik met een kartonnen kop." *(woedend)* Achterlijke stuifmeelspuiter, smerige pauselijke gatlikker! Dat staat er niet in. *(leest verder)* "Elisabeth jaagt iedereen schrik aan, zelfs al lachend." De volgende keer dat ik die tegenkom krijgt hij een schaterlach in zijn

smoel van een half uur, tot hij sterft van schrik. Hier, lees zelf verder en zeg mij wat ze nog allemaal weten.

**MARTA:** *(leest voor)* “Over haar wordt gezegd: te vrouwelijk om man te zijn.”

**ELISABETH:** Pardon?

**MARTA:** ‘En niet vrouwelijk genoeg om vrouw te zijn.’

**ELISABETH:** Ik ben tweeslachtig, Elisabethus de koninginner.

**MARTA:** *(leest verder)* ‘Zoals alle vorsten is zij dol op begrafenissen.’

**ELISABETH:** Jazeker!

**MARTA:** ‘Tijdens de plechtigheid overstemt zij met haar gesnik de koorzangen.’

**ELISABETH:** Dat is van verdriet.

**MARTA:** ‘Diezelfde avond nog verschijnt ze dan op een feest in de armen gestrengeld van haar geliefde Essex, briesend als een birrocha encalorada.’

**ELISABETH:** Birrocha encalorada, wat betekent dat? Ah, er is een voetnoot, Egerton heeft er de vertaling bijgezet, vriendelijk! ‘...briesend als een hete muilezel!’ Neen! ‘Daarna kondigt zij officieel aan dat zij haar minnaar heeft bevorderd tot admiraal wegens heldhaftig gedrag op het slagveld van haar bed.’ *(Zij barst in woede uit en schopt alles wat voor haar voeten komt onderuit.)* En dat van ’s morgens vroeg, ik vermoed ze allemaal, ‘bronstige muilezel’, wacht tot ik die tegenkom. Hoe durven ze! Die strontportugees, ik schiet hem overhoop! *(Zij neemt haar pistool en schiet in de richting van het paard dat prompt enkele meters achteruit rolt.)* Ik kan er al om lachen. Ik voel mij zelfs geflatteerd.

**MARTA:** Overdrijf toch niet zo. En dat alles omdat die ambassadeur dingen schrijft die jij nu staat uit te schreeuwen.

**ELISABETH:** Maar ik mag mij dat permitteren! Ik hou van hem! Wie heeft hier heel die wanorde gemaakt, orde moet er zijn. Ik sterf van verliefdheid op die kinkel en hij gunt mij zelfs geen glimlachje meer, geen lief woordje. Zijn stem zindert in mijn oren, zijn ogen in mijn ogen. Ik sterf van liefde, ik hou van hem!

**MARTA:** Kom, kom Elisabeth, flink zijn, het zal wel overgaan.

**ELISABETH:** Ik wil niet dat het overgaat. Ik vind dit gevoel geweldig, sterven van passie. En jij met je: “Het zal wel over gaan”. Ik wil niet dat het overgaat, oh, Marta, Marta! *(Alsof ze door een beroerte wordt getroffen legt ze haar hand op haar boezem en blijft als versteend)*

*staan. Marta, door paniek bevangen, loopt naar haar toe.)*

**MARTA:** Wat is er, ben je niet goed? Is het je hart? Ga zitten!

**ELISABETH:** Nee, het is mijn pistool, ik had het hier weggestopt in mijn jupon. Het is naar onder gegleden met al die drukte, de haan zal blijven haperen.

**MARTA:** Maar het is niet geladen, het schot is daarnet afgegaan.

**ELISABETH:** Het is een tweeloop en de tweede loop is ook geladen, de kogel zit klaar, de haan zal blijven haperen, Marta, hulp. Ik ga mezelf doodschieten!

**MARTA:** Ja, kalm, kom hier op het bankje staan.

**ELISABETH:** Pas op, niet ademen! Oh, god wat een toestand! Maar waarom moet ik op dat verhoog gaan staan om te sterven? Ik voel mij al een standbeeld. Trek dat kleed uit, trek het uit!

**MARTA:** Alleen lukt het mij nooit, ik ga hulp halen.

**ELISABETH:** Blijf hier, ben je gek! Een wildvreemde binnenhalen, in mijn toestand, ik zie eruit als een monster!

**MARTA:** Je moet kiezen, een kogel in je buik of een paar onbescheiden blikken. *(Ze loopt naar de deur.)*

**ELISABETH:** Een waarzegster had het mij gezegd, dat ik een onaangename ontmoeting zou hebben met een haan. Maar ik had mij nooit kunnen voorstellen dat het de haan van mijn pistool zou zijn.

*(Marta komt terug in het gezelschap van twee wachters.)*

**MARTA:** *(tot de wachters)* Vlug, vlug, maar pas op het schot kan afgaan.

**ELISABETH:** God allemachtig, met zijn tweeën dan nog. Waarom heb je het hele garnizoen er niet bijgehaald?

**MARTA:** Help zoeken, we moeten het vinden, tasten, tast maar!

**ELISABETH:** Ja, tast maar toe, voel maar, waarom niet? Ik ben nog altijd de koningin, goeiemorgen jongens! Voel maar jongens, maar ik verzeker u, als het schot afgaat en ik ben niet dood, dan vermoord ik jullie!

**MARTA:** Rustig nu, Elisabeth!

**ELISABETH:** Nee!!! Het is nog dieper geschoven, hier op mijn buik.

**MARTA:** Geen paniek, des te beter, we schuiven het naar je rug, dat is veel gemakkelijker, vooruit!

**ELISABETH:** O god, o god, o god! Dat zijn mijn billen. Doe er dan toch tenminste een paar lieve troetelwoordjes bij, lomperiken!

**MARTA:** We zijn er bijna, pas op, nog even... ja! (*Een schot gaat af.*)

**ELISABETH:** Oh god! Een aanslag op mezelf, zelfbeschieting! Doe het zelf terrorisme. Bloed, ik voel het bloed langs mijn benen stromen! Oh god, ik sterf, lieve Robert, mijn lieve schat! Ik wil hem hier voor de laatste maal.

**MARTA:** (*tot de wachters*) Ga weg, vlug!

**ELISABETH:** Een schot in mijn achterwerk. Wat een verschrikkelijk ordinair einde voor een koningin. Alsjeblief, Marta, jij moet mijn eer redden. Zeg dat jij geschoten hebt. Ze zullen je wel onthoofden maar daarna zullen de katholieken je heilig verklaren, de heilige Marta, de billenschietster.

**MARTA:** Laat zien, vooruit, trek je kleding op.

**ELISABETH:** Ik ben aan het sterven!

**MARTA:** Daar geloof ik niets van.

**ELISABETH:** Ah nee?

**MARTA:** Nee. Er is een klein gat in je kleding.

**ELISABETH:** Oooh, dat betekent dat de kogel ergens in de muur is geslagen, en van de schrik heb ik hier de hele vloer ondergeplaat. Wat een vernedering, dat pistool dat afgaat, die wachters die mij betasten, en alles hier ondergeplaat. En Robert die van mij niet meer wil weten. Ik wil hem zien, ga naar hem toe en zeg dat hij nu eindelijk eens moet ophouden met die staatsgrepen tegen mij. Alles zal ik voor hem doen als hij maar terugkeert. Ik sta hier te sterven.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via [www.toneelfonds.be](http://www.toneelfonds.be) de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 [bestellen@toneelfonds.be](mailto:bestellen@toneelfonds.be)

 03 3664400

**TONEEL  
FONDS**  **ANSSENS**  
*Voor de juiste keuze*